

การสืบสรรค์ผญาพร้อมสมัยในเฟซบุ๊กแฟนเพจ

The Contemporary Creative Perpetuation of Phaya on Facebook Fan Pages

พัชรินทร์ญา นุ่นภูบาล*

Phatcharinya Nunphooban

ศาริศา สุขคง**

Sarisa Sukkhong

พยุ่งพร ศรีจันทวงษ์***

Payungpon Srichanthawong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University, Thailand

E-mail : Noramad.phatcharinya@gmail.com

sarisa.chom@gmail.com

Phayung๑๖@gmail.com

Received: August 15, 2025

Revised: August 31, 2025

Accepted: September 02, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) วิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา และแนวคิดของบทผญาพร้อมสมัยในเฟซบุ๊กแฟนเพจ และ (๒) วิเคราะห์การสืบสรรค์ผญาพร้อมสมัยในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ผญานวกะ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและบทผญาที่เผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์จากเพจผญานวกะ จำนวน ๓๕๓ บท การวิเคราะห์หาคีย์แนวคิดเรื่องการสืบสรรค์วรรณกรรมและแนวคิดวรรณกรรมร่วมสมัยมาเป็นกรอบการศึกษา นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า (๑) รูปแบบผญาที่ปรากฏในเพจ “ผญานวกะ” ได้แก่ โคลงสาร กลอนอีสาน กลอนแปด และร่าย ผญาส่วนใหญ่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความไพเราะ และเข้ากับชีวิตจริงของผู้อ่านในยุคปัจจุบัน เนื้อหาของบทผญา แบ่งได้ ๓ ประเภท ได้แก่ ผญาเกี่ยว ผญาอวยพร และผญาสอน สะท้อน

* นางสาวพัชรินทร์ญา นุ่นภูบาล Miss.Phatcharinya Nunphooban นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย Master of Arts Program in Thai

** ผศ.ดร.ศาริศา สุขคง Asst.Prof.Dr.Sarisa Sukkhong (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

*** ผศ.ดร.พยุ่งพร ศรีจันทวงษ์ Asst.Prof.Dr.Payungpon Srichanthawong (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University, Thailand

ให้เห็นถึงวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชาวอีสาน ที่ยังคงความหมายและคุณค่าเดิมไว้ แม้จะอยู่ในบริบทสังคมสมัยใหม่ ส่วนแนวคิดของบทพัฒนาร่วมสมัย ไม่เพียงแต่สืบทอดรูปแบบทางวรรณกรรม แต่ยังสะท้อนมุมมองทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมร่วมสมัยของคนอีสาน (๒) ผลการวิเคราะห์การสืบสรรค์ของบทพัฒนาร่วมสมัย พบว่ามีการสืบสรรค์ ๓ ประเภท คือ ๑) การสืบสรรค์ด้านรูปแบบ มีลักษณะการสืบสรรค์ ได้แก่ การสืบสรรค์รูปแบบจำนวนพยางค์ไม่เคร่งครัด การสืบสรรค์รูปแบบไม่บังคับจำนวนบาทและจำนวนบท และ การสืบสรรค์รูปแบบการสรุคำ มีการใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำและสร้างจังหวะเพื่อสื่อความหมาย ๒) การสืบสรรค์ด้านเนื้อหา มีลักษณะการสืบสรรค์ ได้แก่ การสืบสรรค์ผญาผ่านการใช้จินตภาพเดิมในบริบทใหม่ การสืบสรรค์ผ่านการดัดแปลงเพื่อสื่อความหมายใหม่ การสืบสรรค์ผญาด้วยการนำตัวบทเดิมมาแต่งใหม่ด้วยวิธีการล้อเลียน และการสืบสรรค์ผญาด้วยการนำตัวบทเดิมมาอ้างหรือพาดพิงเพื่อให้เข้ากับค่านิยมหรือบริบทสมัยใหม่ และ ๓) การสืบสรรค์ด้านแนวคิด ได้แก่ การสืบสรรค์แนวคิดร่วมสมัยในเวลาปัจจุบัน การสืบสรรค์แนวคิดในเหตุการณ์ การสืบสรรค์ในรูปแบบ การสืบสรรค์ในเนื้อหา และการสืบสรรค์ในแนวคิด การสืบสรรค์พัฒนาร่วมสมัยสะท้อนถึงกระบวนการสืบทอดและพัฒนาอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยึดโยงกับสังคมร่วมสมัย รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสืบสานทางวัฒนธรรมที่มีทั้งการคงรูปแบบดั้งเดิม และการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยเป็นหลักฐานทางวรรณกรรมที่ชี้ให้เห็นว่าผญาอีสานยังมีชีวิต และสามารถพัฒนาเป็นสื่อสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและโลกยุคใหม่

คำสำคัญ : การสืบสรรค์ ; เฟซบุ๊กแฟนเพจ ; ผญาร่วมสมัย ; วรรณกรรมอีสาน ; สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

This research article aims to : (1) analyze the forms, content, and conceptual frameworks of the contemporary creative perpetuation of *Phaya* on Facebook fan page, and (2) examine the contemporary creative perpetuation of *Phaya* on the Facebook fan page “*Phaya Nawaka*.” The study employed a qualitative research methodology, collecting data from documents and 353 posts of *Phaya* published on the *Phaya Nawaka* social media page. The analysis was framed by theories of literary adaptation and contemporary literature, and the findings were presented through descriptive analysis.

The results of the study were as follows. (1) The formats and characteristics of *Phaya* on the “*Phaya Nawaka*” Page include *Klong San*, *Isan verse*, *Klon Pet*, and *Rai*.

Most *phaya* employed accessible, melodious language that resonates with the lived experiences of contemporary readers. Thematically, the *Phaya* can be categorized into three types: *Phaya Keaw*, *Phaya Auayphon*, and *Phaya Son*. These verses reflect Isan ways of life and wisdom, preserving their traditional meanings and values while adapting to modern social contexts. In terms of concept of *Phaya*, not only inherits traditional literary forms, but *Phaya* also incorporates perspectives on current social, economic, and cultural issues in Isan society. (2) The analysis identifies three primary aspects of perpetuations : 1) Form, including, flexible syllable structures, Liberation from fixed stanza and verse constraints, lexical creativity, including word repetition for rhythmic emphasis and semantic reinforcement; 2) Theme, including, recontextualizing traditional imagery in modern settings, modifying classic verses to convey new meanings, parodying original texts for humorous or satirical effects, and referencing or alluding to traditional verses to align with contemporary values; and 3) Concept, including, engaging with present-day ideologies in *Phaya*, responding to current events through verse; and innovating in form, content, and conceptual frameworks while maintaining cultural continuity. The contemporary creative perpetuation of *Phaya* reflects a dynamic process of cultural preservation and innovation, as well as the local identity, which is both maintained and transformed in modern society. This process exemplifies cultural transmission that balances the retention of traditional forms with adaptive reinterpretation for contemporary relevance. As a literary artifact, *Phaya* demonstrates its continued vitality, evolving into a creative medium that bridges indigenous identity and the modern world.

Keywords : perpetuation ; facebook fanpage ; contemporary Phaya ;
Isan Literature ; online social media

บทนำ

ประเทศไทยมีเอกลักษณ์ด้านภาษาและวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเป็นไทย คนไทยที่อาศัยในแต่ละภูมิภาคยังมีภาษาไทยถิ่นใช้สื่อสารแตกต่างกันออกไป ท้องถิ่นอีสาน เป็นอีกหนึ่งท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจและน่าศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประพันธ์ “คำผญาอีสาน” ซึ่งเป็นคำพูดที่สละสลวย คล่องจอง เป็นคำพูดที่คมคาย แสดงถึงไหวพริบปฏิภาณหรือเขาวรรณปัญญาในการนำเสนอความคิดผ่านคำพูดอันไพเราะ กินใจ สร้างความเพลิดเพลิน ผ่องแผ้ว และคติสอนใจให้แก่ผู้ฟัง ชาวอีสานจะเรียกผู้ที่มีความรู้ความสามารถในชั้นเชิงกลอนว่า จอมผญา หรือ นักสตั้ม^๑ หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รอบรู้หลักการแต่งผญา การแต่งผญารู้จักกันอย่างแพร่หลายในสังคมท้องถิ่นอีสาน ซึ่งในปัจจุบันมีการนำผญามาแต่งใหม่ และเผยแพร่ในเพจเฟซบุ๊กจำนวนมาก ซึ่งมีลักษณะผสมผสานระหว่างคำผญาอีสานโบราณและผญาร่วมสมัยทำให้เกิดการสร้างสรรคบทผญาใหม่ และมีเนื้อหาทันสมัยยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันยังมีการสืบทอดแนวคิดแบบเดิมไม่ให้เลือนหายตามกาลเวลาถือเป็นพลวัตของงานเขียน โดยมีรากฐานมาจากตัวบทเดิม และมีการบวนการสร้างและการเสพที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการสื่อสารในมิติที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นซึ่งเรียกว่า แนวคิดการสืบสรรค์ ซึ่งคำว่า “สืบสรรค์” เป็นการประสมคำระหว่าง คำว่า “สืบ” ที่มาจากคำว่าสืบทอด และคำว่า “สรรค์” ที่มาจากคำว่า สร้างสรรค์^๒

เมื่อพิจารณากรอบคิดทางการสืบสรรค์ จะเห็นว่าการสืบสรรค์นั้น มีปรากฏในงานของกวีมาในทุกยุคทุกสมัย เพราะมีการสืบทอดงานเขียนแบบเดิม และมีการประยุกต์ในงานเขียนแบบใหม่ ส่งผลให้งานเขียนของกวีไทยไม่ล้าสมัยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะการเกิดขึ้นของการสืบสรรค์นี้เอง เป็นสิ่งชูตัวบทของงานเขียนต่าง ๆ แต่เมื่อมีการวิจัยเกี่ยวกับการสืบสรรค์เกิดขึ้นพบว่า การสืบสรรค์นั้นมีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังคงเกิดขึ้นกับงานเขียนทุกรูปแบบ อันแสดงให้เห็นถึงพลวัตของงานเขียนที่สอดคล้องกับยุคสมัย^๓ เฉกเช่นเดียวกับงานเขียนประเภท “ผญา” ซึ่งมีพลวัตเช่นเดียวกับงานเขียนประเภทอื่น ๆ ดังกล่าว

จากการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับกรอบแนวคิด “การสืบสรรค์” ในบทผญาเป็นเบื้องต้น พบว่า มีการศึกษาวิจัยอยู่บ้าง ส่วนใหญ่เน้นการศึกษาทฤษฎีทางภาษา และภาพสะท้อนทางสังคม ดังนั้น จึงเปิดพื้นที่ให้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามการวิจัยว่า เมื่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป การถ่ายทอดรูปแบบการแต่งคำผญา เนื้อหาเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง เมื่อนำรูปแบบการแต่งผญาแบบขนบ (แบบดั้งเดิม) มาเปรียบเทียบกับผญาที่เผยแพร่สื่อออนไลน์ จะมีความเหมือนหรือความแตกต่างใน

^๑ นิตยา แก้วคัลณา, การสืบสรรค์ในกวีนิพนธ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑), หน้า ๑.

^๒ สุวรรณ คุ้มเอี่ยม, “การสืบสรรค์วรรณคดีมรดกไทยนวนิยายของพงศกร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑), หน้า ๒๕.

เชิงสืบสร้อยอย่างไร และเนื้อหาเมื่อนำเนื้อหาวิเคราะห์เชิงโวหารภาพพจน์ จะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาและการสร้อยอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทผญาร่วมสมัยในเฟซบุ๊กแฟนเพจ โดยนำแนวคิดเรื่องการสืบสร้อยมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าคำประพันธ์ท้องถิ่นอีสานที่สืบทอดอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และดำรงอยู่อย่างมีพลวัตในสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา และแนวคิดของบทผญาร่วมสมัยในเฟซบุ๊กแฟนเพจ
๒. เพื่อวิเคราะห์การสืบสร้อยบทผญาร่วมสมัยในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ผญานวกะ”

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยสำรวจ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และบทผญาจากแฟนเพจเฟซบุ๊ก “ผญานวกะ” โดยมีวิธีการดำเนินวิธีการวิจัยดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผญาในด้านรูปแบบ เนื้อหา แนวคิด ตลอดจนแนวคิดการสืบสร้อย และแนวคิดวรรณกรรมร่วมสมัย เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบในการศึกษา การสร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๒. จัดทำแบบสำรวจและบันทึกข้อมูลผญา ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด ขอบเขตด้านเนื้อหา และวัตถุประสงค์การวิจัย พร้อมทั้งตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญพร้อมแก้ไข

๓. เก็บรวบรวมข้อมูลบทผญาจากเอกสาร ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเป็นบทผญาอีสานโบราณที่รวบรวมในเอกสารและงานวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบด้านรูปแบบ เนื้อหา และวิเคราะห์การสืบสร้อยบทผญาในเฟซบุ๊กแฟนเพจ และเก็บข้อมูลผญาร่วมสมัยจากเฟซบุ๊กแฟนเพจ จำนวน ๑ เพจ คือ เพจ “ผญานวกะ” ผู้วิจัยได้เลือกโดยใช้เกณฑ์ผู้ติดตาม ๓๐,๐๐๐ คนขึ้นไป และมีความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๕๐ บท โดยใช้แบบสำรวจและบันทึกข้อมูลผญา

๔. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านผญา ๒ คน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกข้อมูล

๕. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้แนวคิดการสืบสร้อยวรรณกรรมร่วมสมัย ตามวิธีวิเคราะห์การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เรื่องพัฒนาร่วมสมัยที่เผยแพร่ในเฟซบุ๊กแฟนเพจผญานวกะ มีรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด และลักษณะการสืบสรรค์ ดังนี้

๑. รูปแบบ เนื้อหา และแนวคิดที่ปรากฏในเพจ “ผญานวกะ”

๑.๑ รูปแบบ จากการศึกษาพบว่ารูปแบบของบทผญาในเฟซบุ๊กแฟนเพจในด้านรูปแบบมีลักษณะ คำประพันธ์ที่หลากหลายและยืดหยุ่น ไม่ยึดติดกับฉันทลักษณ์แบบโบราณอย่างเคร่งครัด พบ ๓ รูปแบบ คือ โคลงสาร (หรือโคลงอีสาน) กลอนอีสาน (กลอน ๔ กลอน ๘) และร่าย (ร่ายวชิรปณฺตี, มหาวชิรปณฺตี, และร่ายยาว) ดังตัวอย่างรูปแบบร่าย บทผญา (สอนแม่อกสาว)

แม่อกสาวเอ๋ย ธรรมดาสาวันนี้ สาวดีมันจั่งแม่น พญาแถนจั่งลี้ยง มอหน้าผอนำ ให้สาวทำ การสร้าง คิงบางสาวคล่อง สาวให้ไปตามคลอง รักษาสิลเรียบร้อย ให้สาวสร้อยคอยเพียร สาวเรียนสาวรู้ สาวครูสาวสั่ง สาวบั้งพี่น้อง คนย่องว่าดี สาวศรีสาวสร้อย สาวแหวนสาวแว่น สาวแทนแม่ไว้ สาวใช้ บ่เคื่อง สาวเมืองสาวบ้าน สาวทานตักบาตร สาวฉลาดรอบรู้ ฮีตฮองคลองขุน เป็นสาวคุณเอื้อนชาน ป่านไหมใบม่อน เป็นสาวสอนสาวชี คดีธรรมนำท่น สาวกินทานเพิ่นย่อง คลองบ้านเพิ่นถือ แม่อกสาวเอ๋ย

(Tonn Tonn. เผยแพร่เมื่อ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๓)

๑.๒ ด้านเนื้อหาของบทผญา จำแนกได้ ๓ ประเภท ตามวัตถุประสงค์และโอกาสใช้งาน ได้แก่ (๑) ผญาเกี่ยว พบว่า ใช้ถ้อยคำโวหารแสดงความรัก ความรู้สึกในเชิงเกี่ยวพาราสี มักแฝงการเปรียบเปรย และความน้อยเนื้อต่ำใจ ความต่ำชั้นไม่คู่ควร เป็นต้น (๒) ผญาอวยพร พบว่า มีเนื้อหาแสดงความปรารถนาดีเกี่ยวกับการทำบุญให้ทาน และมักใช้ในโอกาสมงคล เช่น งานบุญ แฝงคติธรรม การอวยพร และอารมณ์ขันแบบพื้นบ้าน (๓) ผญาสอน พบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนหลาน สอนแม่อกสาว (ผู้หญิง) สอนให้รู้จักบาป บุญ การทำทาน ทำความดี เนื้อหาแสดงหลักธรรม สัจธรรมชีวิต ความไม่เที่ยง และผลของกรรม ดีกรรมชั่ว เพื่อเตือนสติให้ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม^๓ ดังตัวอย่างพัฒนาร่วมสมัย

“สัจธรรม เที่ยงแท้ ตั้งอยู่ดับไป
เกิดแก่ตาย วายวาท แว่วเวียนพ้อ”

๑.๓ ด้านแนวคิดที่สะท้อนในบทผญา จากการศึกษาพบว่าพัฒนาร่วมสมัยมีการสื่อแนวคิดที่สะท้อนโลกทัศน์ ค่านิยม และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมร่วมสมัย เช่น แนวคิดเกี่ยวกับระบบทุนนิยม วิจารณ์การยกย่องผู้มีเงินตรา การละเลยศีลธรรม และความเหลื่อมล้ำในสังคม แนวคิดวิถีชีวิตเกษตรกร สะท้อน

^๓ จารุณี วงศ์ละคร, แนวคิดเรื่องความสุขในผญาภาคอีสาน, (เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๑๖.

การเปลี่ยนแปลงจากเกษตรพึ่งตนเองสู่เกษตรอุตสาหกรรมที่นำไปสู่ปัญหาหนี้สิน และแนวคิดเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ผนวกหลายบทสะท้อนความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและการถ่ายทอดคติสอนใจแบบพื้นบ้าน ดังตัวอย่าง

“อึดตาตนเที่ยงแท้	ยามแก่ชราวัย	
ใจกะยังลัปลน	ห้วงคนยังน้อย	
กำลังสอยวอยขึ้น	เป็นสาวเป็นหนุ่ม	
พวมกำลังม่วนกุ่ม	ทาแป้งแต่งองค์	ไปแล้ว
บ่เคยลงเกี่ยวข้าว	เวียกไเฮ้งานนา	
บ่หวัชานำหยัง	นั่งแยงข้าวซ้าย	
ยามพ่อแม่ชายข้าว	แบมือขอแบ่ง	
น้ำมันแพงบ่ย้าน	เติมน้ำมันถึง	เต็มนอ
เบ็ลรดึงท่วมบ้าน	ขับผ่านชุมชน	
คนกะพากันแนม	จมน้ำเหิงบ่อย	
พังมาคอยแปงล้อม	ฮ้างมาเหม่น	
เทียวหาทุนส่งให้	ขายข้าวกะเป่าแปน	ไปแล้ว
นอนเอาแขนกำยหน้า	หาบ่อนพารวย	
เลยเล่นหอยเสียงดวง	ฮ่าบุญลืหนุณค้ำ	
คำเบ็งเงินเหลือน้อย	ลูกขอบ่เว้นว่าง	
หาหนทางช้อยแก้	เงินทอนตีมเต็ม	ก่อนนา
หาเก็บเล็มาซื้อ	ฮื้อเบ็งนำถง	
บ่พอลงบัญชี	บ่มีกะเซ็นต์ไว้	พะนะ
ข้าวกะขายเหมิดแล้ว	เหมิดแนวคืดต่อ	
รอแต่โชกเสียงไว้	พอได้หล่ำแยง	บ่นอ
แสงใกล้เหมิดหล่อยล้า	หวังเฟิงพาบุตร	
สุดที่หนทางตัน	ห่างหันหนี่แล้ว	
หาแนวออยจาต้าน	เวียกงานช้อยแห่น	
อย่าลิแวละเหล้น	เห็นแล้วเมื่อยมะโน	หลายได้”

(Thai Redheart, เผยแพร่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๗)

๒. การสืบสรรค์ของพัฒนาร่วมสมัย

๒.๑ การสืบสรรค์ด้านรูปแบบ ผลการศึกษาการสืบสรรค์ด้านรูปแบบพบว่า มีลักษณะของการสืบสรรค์ด้านรูปแบบดังนี้

๑) การสืบสรรค์รูปแบบจำนวนพยางค์ไม่เคร่งครัด โดยปกติแล้วร้อยกรองไทยจะมีลักษณะการบังคับฉันทลักษณ์ที่เป็นแบบแผนมาตั้งแต่สมัยโบราณ สมัยก่อนกวีผู้นิพนธ์ต้องฝึกท่องจำกฎหรือแผนผังให้ขึ้นใจ ตลอดจนนำมาใช้อย่างเคร่งครัด จึงจะได้เป็นที่ยอมรับ เสมือนเป็นศิษย์มีครู ผนวก ในฐานะเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น จึงมีข้อแตกต่างบทประพันธ์ร้อยกรองไทย ผนวกอีสานส่วนใหญ่ จุดประสงค์หลักคือสร้างความเพลิดเพลินสนุกสนาน มุ่งการจรรโลงใจ จึงไม่ได้เคร่งครัดฉันทลักษณ์การสำรวจข้อมูลบทผนวกที่เผยแพร่ในเพจผนวกนวนกะ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบผสมผสานหรือแบบกลอนประยุกต์ เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และการเลื่อนไหลในการแต่ง ตลอดจนเพื่อสื่อสารความหมายกับผู้อ่าน ดังตัวอย่าง

“สายพิรุณย่อยเยถั่งมาโฮม	นอนงอนไหลลั่งลงกายพื้น
จักว่าโกธาแค้นชังใดมนุษย์โลก	จึงอาญาใส่ต้องทัณฑ์ฮ้ายต่อชบวน
วตะลมถั่งต้องขัดไล่เฮือนเซ	จนว่าเพพักจุมจุมดินฮาบพื้น
พีชพันธุ์ไม่ยุ่งยางในป่า	ไหลลาวาล่องน้ำทับท้อนใส่เมือง
ลัถว์ลาบีนหนีน้ำนอนเน่าตายจุม	เสียงระงมดังหมู่คนในค่าย
หลายชีวาเสียสิ้นธรณิดินโถมถั่ง	กายาฝังจุมพื้นญาดิกาให้ฮ้ำหา...กะมี
โกธาทัณฑ์คั่งแค้นผิตสิ่งประการใด...ฟ้าเอย	ให้อภัยชาวดินขาบคำขมากรรม
ขอให้พาลภัยฮ้าย เซียงฮายพันผ่าน	คีนสุขมวลพื้น้องฝูงข้าดั้งเดิม...แต่ถ้อน
ฮ่วมแวงใจส่งด้อนให้ผ่านวิบัติมี	ขอให้คีนเกษมสุขไวเวเณมมี
ทุกคร้วเฮือนพันโคกกายผ่าน	โคกนาถกรรมเทือนนี้ใจน้อมส่งพรเถิง”

(คนรักแมว มะมะแมว, เผยแพร่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๗)

๒) การสืบสรรค์รูปแบบไม่บังคับจำนวนบาทและจำนวนบท จากการสำรวจข้อมูลความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผนวก พบว่า ผนวกที่ใช้สนทนาโต้ตอบกันมักจะเป็นคำคม สุภาษิต หรือคำที่พูดเป็นปริศนา อ่านแล้วชวนคิด ส่วนผนวกโบราณหากไม่แต่งเป็นนิทานหรือนำมาจากชาดก ผูกให้เป็นเรื่องราว บทผนวกมักจะมีขนาดสั้น ๆ เป็นคำคมกินใจ เช่น

“ทุกข์บ่มีเสื่อผ้า	ผาเฮือนดีพอลื้ออยู่
ทุกข์บ่มีข้าวอยู่เล่า	นอนลื้ออยู่บ่เป็น ๆ”

ส่วนผญาร่วมสมัย มักมีจำนวนบาทและจำนวนบทไม่จำกัด เช่น บทประพันธ์ของ Tonn Tonn โปสต์ ในผญาวนละหมวด ชื่อบทผญาสอนสาวนักเรียน มีดังนี้

“เรียนหนังสือยังบ่ทันจบชั้นใช้มือถือนัดผู้บ่าว เลยเล่าปวดเล่าร้ายผู้สาวเจ้าเกิดผ่อใจ
เรียนหนังสือกะบ่ได้เจ้าของชั่วเอาเอง เป็นนักร้องมือถือนัดผู้ชายมานอนซ้อน
อันว่าแนวมือถือนัดไม่มีไว้โทรไปโสกะได้ง่าย สนอยากอยพวกหมู่เจ้าโทรนำแต่ผู้บ่าว
เลยเสียโตแบบบ้า ๆ บ่มีค่าพอสลึง สาวใจถึงมันมีหลายช่างบ่อายสมัยนี้ ๆ”

(Tonn Tonn, เผยแพร่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๓)

๓) การสืบสรรค์รูปแบบการสรค้และการเล่นคำ เป็นการนำเสนอความสามารถของกวีผ่านบทผญา จากการศึกษาพบว่า มีหลายบทที่นำหลักการของการสรค้ เล่นคำ นำมาใช้ในการถ่ายทอดบทผญา ทำให้บทผญา มีจังหวะ ไพเราะ รวมถึงการสร้างควมหมาย สร้างจินตนาการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อันว่า แนวหน่อเนื้อ สายเสื่อผญาหงส์ อันว่า พงไพรหนา อยู่พาทายพื้น
อันว่า ปีนไต่เต้า ขุนเขาป็นปาย อันว่า ภายหลังฟ้า หาญกล้าไต่ถึง
แม่นลิ ดึงจ่องนำว เชือกคว่าพันเกี่ยว แม่นลิ เทียวพันหลัก ปายปักยังลัม
แม่นลิ ลมพัดอยู่ ดึงชูไปต่อ แม่นลิ ขอไต่ขึ้น ดันพื้นบ่อเถิง
ย่อนว่า เวิงใหญ่กว้าง นทีล่งสีทันดร ย่อนว่า ขอนขุนเขา อยู่เนาในน้ำ
ย่อนว่า คำโฮงแก้ว วาวแวเอียงฮู่ ย่อนว่า มุงแผ่นฟ้า แสงจ้าบ่องสุเมรุ
บ่อห่อน เป็นคู่ซ้อน รวมบ่อนซอนหงส์ บ่อห่อน ปงใจบอง คู่ครองเคียงได้
บ่อห่อน ไหลลงน้ำ เลิงล้าอโนดาต บ่อห่อน กาดกู่ก้อง รวมห้องฮ่วมกา”

(Thai Redheart, เผยแพร่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓)

๒.๒ การสืบสรรค์ผญาร่วมสมัยด้านเนื้อหา

การสืบสรรค์ผญาร่วมสมัยด้านเนื้อหา ผู้วิจัยใช้แนวคิดลักษณะการสืบสรรค์ของนิตยา แก้วคัลณา ซึ่งกล่าวไว้ว่า การสร้างจินตภาพของกวีไทยตั้งแต่อดีตจนกระทั่งสมัยใหม่ไม่ได้มีเพียงการสืบทอดจินตภาพหรือดำเนินรอยตามกันเท่านั้น หากยังมีการปรับเปลี่ยนหรือนำของเดิมมาใช้ใหม่ อันเป็นการสืบทอดที่มีพลวัตหรือมีการสืบสรรค์ (creative perpetuation) กล่าวคือมีการสืบทอด การสร้างสรรค์ขึ้นใหม่^๕ และการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอด หรือนำจินตภาพเดิมมาใช้หรือสร้างใหม่ในบริบทที่ต่างไปจากเดิมโดยเน้นที่การสื่อความหมาย และมีการสร้างสรรค์ในบริบทร่วมสมัย จำแนกได้ ดังนี้

^๕ นิตยา แก้วคัลณา, สืบสรรค์ชนบวรณศิลป์ : การสร้างสุนทรียภาพใน กวีนิพนธ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๔๗.

๑) การสืบ สรรค์ผลญาผ่าน การ ใช้จินตภาพเดิมในบริบทใหม่ คือการนำจินตภาพเดิมมาใช้ ในบริบทหรือสภาวะการณ์ทางสังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจินตภาพมีความหมายคงเดิม แต่ความหมายตามบริบทเปลี่ยนไป ดังตัวอย่าง

“อดีตโน่นว่ำนั้ น ตนเผ็งแงต่น ท่านเอ้ย อย่าไปหวังนำไผ ช่วยชูเฮาได้ หากินพอสืบมือ ฟิงต่นอิมก็ดี หวังเพียงอยู่มัน ชุคนนั้ดั่งกัน เถิงมั่งมีหมิ่นล้าน เอือนนั้เคหังเซา หากว่านอนนอมทุกซ์ ถึเหนียวน่าย่าน ทุกซ์คอบนำสินใช้ มีหลายสืต่ายปล่อย คอบนำหวงหวังไว้ หลับได้บ้อมตา...เป็นแหล้ว ผุ่นอนฝาดองแอม ญ้าก่ายมุงคา เฝิ่นละนอนตาหลับ อิมเต็มสุขลัน จั้งว่า คนเฮานี้ทรัพย์ มีลิสุขลันบ่แม่น ตนเผ็งพอเพียงแท้ คือนั้ลันไผ ให้เฮาฟิงลั้วรไว้ ในหว่างลั้ขารมี ดีชั่วแนวนำติด หากแม่นทรัพย์ลันบ้าน สร้อยแหวนคำลัน อุปมาเพียงปั้นแต่ง..ท่อนั้ เพื่อว่ามรณังถ้าวลัม วางถึมปล่อยมือ ชุคนแหล้ว”

(คนรักแมว มะมะแมว, เผยแพร่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๗)

๒) การสืบ สรรค์ผ่านการดัดแปลงเพื่อสื่อสารความหมายใหม่ วิธีการนี้เป็นการนำเนื้อความ หรือข้อความใดข้อความหนึ่งมาดัดแปลงเพื่อสื่อสารความหมายใหม่ ดังตัวอย่าง

“ท่านเอ้ย ไผ่ตามธรรมเจ้า องค์กรพุทธโธสอนสั่ง ทำลั้วเกินฮึดเค้า โบราณเผ่าลั้สอน จักได้ เกิดเดือดร้อน ในเมื่อภายหลัง ถึซึ่งความหายนะ เลื่อมสุญคุณแก้ว คันแม่นตายไปแล้ว อบายภูมิเป็นทืออยู่ นอนในหม้อแปดหู ไฟนรกท้อหุ้ม ความกุ่มท้อกาย มีแต่ความทุกซ์ฮ้าย ฮั้ฮั่นเฮ้งเตงเต็ก หม้อหูเหล็กหูทอง เลือดนองไหลย้อย บ่มีคอยคองท่า สุขาสิบังเกิด มีแต่ทุกซ์ฮ้อยด้อย ร้อยหมิ่นคินวัน เขาลั้บพันททุกซ์ เวทนาบ่มีแล้ว ท่านเอ้ย”

(Tonn Tonn, เผยแพร่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๗)

๓) การสืบ สรรค์ผลญาด้วยการนำตัวบทเดิมมาแต่งใหม่ด้วยวิธีการล้อเลียน วิธีนี้เป็นการนำ ตัวบทเดิมมาแต่งใหม่ด้วยวิธีการล้อ เพื่อสื่อสารหรือสื่ออารมณ์ที่ต่างจากเดิม คือการเลียนแบบ แต่งต่อ ล้อจากผลญาดั้งเดิม ด้วยจุดมุ่งหมายสร้างอารมณ์ขัน เสียดสี หรือขยายแนวคิดเดิม ดังบทผลญาชื่อว่า บทอมิตตตาทอบชุก ดังนี้

“พ่อใหญ่พราหมณ์เอ้ย ญิงบ่มีฝั้วซั้ นอนเดียวเปลี่ยว ๆ มีแต่สุขอยู่เรื่อย ทางลิเคร้าบ่มี คันแม่นมีฝั้วซั้ น เทียมเกานอนแนบ ทุกซ์มันหากมีท้อฟ้า สีน้บ่ขึ้นบาน ทำให้กายหมองเคร้า โตคำ ปานถ่าน นอนกะบ้อมตา กินกะบ้อมท้อง ถนอมเลียงตั้งแต้ฝั้ว ย่านแต่บ่ถูกต้อง ใจแห่งฝั้วต่น ทำผิดใจท้อ เม็ดงา หากแต่ความโกทา ไล้เมื่อยหนีจ้อย พ่อใหญ่พราหมณ์เอ้ย”

(Tonn Tonn, เผยแพร่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๗)

๔) การสืบ สรรค์ผลญาด้วยการนำตัวบทเดิมมาอ้างหรือพาดพิงเพื่อให้เข้ากับค่านิยมหรือบริบท สมัยใหม่ เป็นวิธีการนำตัวบทอื่นหรือวรรณกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารให้เกิดตัวบทใหม่ โดยอาจจำแนก

ลักษณะการนำมาใช้ได้ ๒ ลักษณะ คือ การนำตัวบทเดิมมาอ้างหรือพาดพิงถึงโดยตรงเพื่อเป็นสื่อแสดงสารและอารมณ์ หรือมาพาดพิงเพื่อให้เข้ากับค่านิยมหรือบริบททางสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย ผู้วิจัยจะนำเสนอบทพญาชื่อว่า คัดไปประสาคนเฒ่า เป็นพญาตัวอย่างที่มีการเผยแพร่ ในเพจ ฅฅฅฅ มาใช้วิเคราะห์ตามหลักการ ดังนี้

“อันจ้าววาช้างม้า มุนมังสมบัติเก่า นีนอ พ่อกะปั่นให้เจ้า เหมิดเกลี้ยงสุแนว คัดต่อยามตายแล้ว ลูกสิ่งทานหา ปรรณนาผลบุญ สิ่งเมื่อเมืองฟ้า หวังเจ้ามาเก็บทอน กองพอนเมี้ยนกระดุก คัดต่อลูกท่อนี้ บาดยามเก่าแกมา โอนอ...นับมือเหลียวเบ่งฟ้า ลี้อยู่เงียงเอียงหงวย ลงแล้ว มันบ่ส่วยโสภาม่วนใจคือก๊ นีนอ กรรมคนเฒ่า แยกเงาไปไม้หล่น ตั้งต่อลมพัดโหย่น ลิขุข่วนฮ่วงใบ บ่มีฮู้...

(เซียงน้อย สากกะเบือ, เผยแพร่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓)

๒.๓ การสืบสรรค์พญาร่วมสมัยด้านแนวคิด

จากการสำรวจพญาที่เผยแพร่ในเพจ ฅฅฅฅ พบว่ามีการสืบสรรค์พญาด้านแนวคิดร่วมสมัยอยู่หลายประเด็น ดังนี้

๑) การสืบสรรค์ในแนวคิดเรื่องเวลา เป็นการนำแนวคิดร่วมสมัย มาวิเคราะห์ประเด็นพญาในเวลาปัจจุบัน จากตัวบทพญาที่เผยแพร่ในเพจ ฅฅฅฅ พบว่า มีการพูดถึงเนื้อหาร่วมสมัยอยู่หลายประการ เช่น บรรยายความเปลี่ยนแปลงของ สถานที่ วัตถุ สิ่งของ ค่านิยมสมัยใหม่ ฯลฯ ดังตัวอย่าง

“เลินกทาก่อนก๊ มีลุ่มนาหลวง	มีจันทน์จวงป่าหลาย มากมายดงกว้าง
ทั้งว่าปวงสัตว์เชื้อ ชุมแขวนกป่า	นกกระทาอยู่ชัน นำหม้องลุ่มเลิง นั้นแล้ว
มีทั้งปลาмаกลัน ห้วยฮ่อมลำเซ	เถิงฤดูยามฝน ชุ่มเลิงบ่มีแห้ง
เหลียวเห็นน้ำแก่งเกี้ยว วังซอนหมุนตาไก่อ	ปลาคว่ำใหญ่โตล่ำแป้น ผาแถมแผ่นเฮือน พ้นแล้ว
เดียนนี้มีเฮือนบ้าน แยกส่วนการปกครอง	สิบตำบลพอดี บ่มีเกินหั้น
อันว่าการเที่ยวค้า เจริญไกลหลายกว่าเก่า	โลกสมัยใหญ่ก้าวหลายหม้องเปลี่ยนแปลง ไปแล้ว
ไปห้องแขงถินเค้า ชมบ่าวสาวภูไท	สาวคนไคกุดเซียงหมี่ จั้งแม่มงามเหลือนั้น
สามัคคีตำบลนี้ คนดีส่วยสง่า	สาวโสภากุดแห่น้อง งามโก๋หุ่นกะสวย แท้นา
บ้านสามแยกถินนี้ เจริญต่างหนหลัง	ทั้งหมู่ดีกอากาศ แข่งกันขายค้า
การไปมาสะดวกขึ้น ยนต์ยานมีผ่าน	โคกลำรายสวาทพร้อม คนเข้าหลังไหล แท้แล้ว
ไปทางแดนศรีแก้ว ไกลเขตดงภู	มีนกหนูยังหลาย บ้างกระแตโดนเด่น
เขี้ยวคนเต็นงอยไม้ สุ่มทุมพีชพุ่ม	งามปทุมบุงคำ ทางสร้างมิ่งเมือง กังามแล้ว
เดียนนี้มีสิ่งสร้าง แลนด์มาร์คเมืองเลิงฯ	มีพญานกกระทา เเด่นสูงศรีหมั้น
เชิญเจ้าหันมาเยี่ยม ชมดูจักกะหน้อย	เลินกทาบ่านหม้อฮ้อย งามแท้ฮ้อหลี แท้เด

(สมบัติ ศรีวะโสภ, เผยแพร่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๓)

๒) การสืบสรรค์ในแนวคิดเรื่องเหตุการณ์ จากการศึกษาพบว่าผญาที่เผยแพร่ในเพจผญานวกะ ได้นำเอาเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันมาเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง หนึ่งในนั้น คือเหตุการณ์ผู้ประสบภัยจากพายุที่ภาคเหนือของไทยช่วงเดือน สิงหาคม ๒๕๖๗ เป็นเหตุให้ดินโคลนพัดไหลเข้าสู่บ้านเรือน และพื้นที่ทางเศรษฐกิจเกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย, น่าน, พะเยา, แพร่, และสุโขทัย สาเหตุหลักมาจากฝนตกหนักต่อเนื่องจากอิทธิพลของร่องมรสุมและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดผ่าน ปริมาณน้ำฝนที่ตกสะสมในพื้นที่ภูเขาสูง ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลากในหลายพื้นที่ ดังตัวอย่างบทผญา “พิรุณพิโรธฮ้าย” ดังนี้

“อุทกภัยทาดทั้น เทพธิดาโหม	ปานพิรุณพิโรธเคื่อง เคียดแสงเหลือฮ้าย
เพทะล้งทะลายล้าง ดุดันเดือดดั่ง	ฟ้าถล่มลืบม้าง เมืองฮ้างมุ่นมี
ลึซุ่นเหลือแสงสัดลัม ไหลจากจอมดอย	น้ำปามหันตภัย กวาดลงแบนเกลี้ยง
สรรพสิ่งหายสิ้น จมลงพื้นแผ่น	เสียงระงมฮ้ำให้ ดังก้องถื่นเหนือ เฮาแหล้ว
ชลธารเหือดแห้ง เห็นซากสัตว์ตาย	ลางคนก็สูญหาย พัดไปน่านน้ำ
อันว่าเฮือนซานห้อง เคหาประดาสิ่ง	บ่เหลือยังอยู่ค้าง พังลัมพินาคลง
แลนาสวนไฮฮั่ว แปนฮาบพนาสูญ	ใจอาดูรรำพัน กอดกันนอนให้
ทุกขภัยมาต้อง เวรกรรมซ้ำดัม	โปรดเห็นใจพี่น้อง กูลเกื้อฮ้อยกัน แนเด้อ
ไผผู้มีทรัพย์พร้อม ผายแผ่จุนเจือ	ข้าวและน้ำอาหาร แบ่งปันไปให้
กำลังใจไหลล้น คนไทยบ่เป็นขาด	ล้วนแต่ญาติพี่น้อง พงษ์เชื้อเผ่าเดียว กันนอ”

(สมบัติ ศรีวะโสภา, เผยแพร่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗)

๓) การสืบสรรค์ในแนวคิดเรื่องรูปแบบ เป็นการใช้รูปแบบเป็นเครื่องกำหนด เช่น ในระยะหนึ่งนิยมกลอนเปล่าที่เป็นบทประพันธ์คล้ายร้อยแก้ว วรรณรูปหรือกวีนิพนธ์รูปธรรม (Concrete Poetry) คือ กวีนิพนธ์ ที่ผสมผสานความงาม ๒ ด้านเข้าด้วยกัน คือความงามในเชิงทัศนศิลป์กับความงามเชิงวรรณศิลป์ ความงามเชิงทัศนศิลป์เป็นความงามในด้านรูปทรงที่มองเห็นได้ และความงามในเชิงวรรณศิลป์เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกและความคิดอันเกิดจากการอ่าน รวมถึงการจัดวางคำเป็นรูปภาพต่าง ๆ หรือบทกวีที่ไม่เคร่ง ครัดฉันทลักษณ์ เป็นต้น^๕ บทประพันธ์รูปแบบดังกล่าวก็จัดเป็นกวีร่วมสมัย ผู้วิจัยสำรวจข้อมูล พบว่า ผญาที่เผยแพร่ ในเพจ ผญานวกะ ส่วนใหญ่ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ บทประพันธ์หลายบทเลือกเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบันมาประพันธ์เป็นบทผญา และมีกวีหลายคนได้ใช้วิธีการเลือกสรรคำ ทำให้เกิดสัมผัส อันเป็นความงดงามทางวรรณศิลป์ ผู้วิจัยจึงได้เลือกมาเป็นเพียงตัวอย่างในการวิเคราะห์ตามเนื้อหา ดังนี้

^๕ นภลัย สุวรรณธาดา, “ภาพพจน์” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ ๑ - ๗, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๓), หน้า ๒๙๔.

“คนห่มเห็นฮ่อมได้ ค่อมสิ่งสามัญ
 โลละศีลธรรมห้าม หัวใจจมบาป
 ส่วนการศึกษาทุกถ่อม
 วิชาหน้าที่พลเมือง หอดหายเหิงได้
 บ่อนละพอนิดน้อย แนมได้กะบ่เห็น
 จบมาหางานทำ ล้างมเข็มในน้ำ
 พ่อแม่เงินส่งน้อย แนมใช้ลูกแข่งหลาย
 ไอทีทั้งเอไอ ทดแทนแรงงานจ้าง
 เวียกพื้นฐานทุกด้าน ไทยแท้ได้นั่งแนม
 ปล่อยโผดพลเมืองบ้าน บานดอกเบี้ยป่งปลาย
 ยามหิวมาบ่นฮ้าย ทายทำกฎหมาย ได้นอ
 สารหลอน ยากกระตุ้น หาได้ล้ำขนม
 คือตั้งเสริมส่งให้ ขายซื้อคลองมือ มันแล้ว
 หน้าหนังบังตันทา ห่มหิวกระหายหย้า
 ใจบ่ตรงเที่ยงตั้ง เมืองบ้านมุ่นมี แท้แล้ว”

โลหะพาทำเชืงู กอปรกรรมชั่วช้า
 ภัยเมืองสารเสพบ้า ยากกระตุ้นกล่อมหลอน
 วิชาศีลธรรมวรคเว้น เขาบังคับสอน
 เอาไปแกมแซมชั้น ปนปล้ำหว่าง
 เด็กน้อยเฮียนฮอดชั้น- ไดตั้งกำดา
 ไคแต่เสพโซเชี่ยล ใปนำแนวม่วน
 คนสังคมมากได้ ในยุคสื่อสาร
 หัวหนคนต่างด้าว ทำไต่บ่เกียง
 ฝ่ายการเมืองหมายจ้อง ปองผลผะโยชน
 มีทั้งสังคมคร้าน คองคอยของแจก
 ในเมืองนาเม็ดม้า ราคาแสนถิก
 ปานนั้นยังมีหน้า หัวเม็ดเป็นคนป่วย
 จึงสังคมขอดเขี้ยว เมืองมิคสัญญี
 บ่ฮักวิชาศีลข้อ สมาทานธรรมพุทธ

(ชาตรี เสงี่ยมวงศ์, เผยแพร่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓)

๔) การสืบสรคินในแนวคิดเรื่องเนื้อหา กล่าวคือมีเนื้อหาในสมัยเดียวกัน เช่น ในยุควิทยาศาสตร์ก้าวหน้า นิยมเขียนนิยายวิทยาศาสตร์ เรื่องอวกาศ เป็นต้น^๖ และจากการศึกษาพบว่า ในยุคปัจจุบันนั้น บทพญาที่เผยแพร่ในเพจพญานวกะ ส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น ผู้เขียนบทพญาจึงนำเหตุการณ์สังคมมาเป็นเนื้อหา ดังตัวอย่าง

“เงินหมื่นหลวงเพิ่นบ่อนปันบ่อนเป็นทุน ต้องจักขุนคองหาอย่ากุมกำเมี้ยน เศรษฐกิจหมุนเวียน ให้ประชาชีเศรษฐกิจใหม่ โคบโคบคนฟ้างใช้ไพรเบี้ยหม่อมมือ โอกาสมีหมุนใช้ประชาชีเศรษฐกิจใหม่ หากบุนไฟ เฮ่งฮ้อนเงินก้อนบ่อยู่มือ ล้านแล้ว เฮียมผู้หมายตอตั้งหวังชิงขงคองคือญาคลังสุ ลำบากฮ้ายไกลไกลชั่ว สิบถึง ย้านเด้ ย้านแต่แปนกันหม้อพอกวิเฮาเขาฮิดอด ได้บ่พอดฮอดแปยาดองแก้ส่วนกษัย เฮาแล้ว สักเสียดแวงแปนคนฮัวหมายซ้อจัวไว้ผู้กล่ามเทียวจอบถามดิจิตอลอนเน้งบ้อมตา ผาดเพ ลาจำจ้อโอหะ นอโอหะหน่วย บ่ได้บายจักกะหน้อย...โต้อยจั่งแม่นเซ็ง อุกเด้”

(Prapun Srisomchai, เผยแพร่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๓)

^๖ นภลัย สุวรรณธาดา, “ภาพพจน์” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ ๑ - ๗, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, ๒๕๓๓), หน้า ๒๙๔.

๕) การสืบสรรค์ในเรื่องแนวคิด หมายถึงวรรณกรรมที่มีแนวคิดเดียวกันตามความนิยม มักเน้นแนวคิดทางสังคมและการเมือง เช่น วรรณกรรมร่วมสมัยในยุคหนึ่งจะต้องเป็นประเภทรับใช้มวลชนต่อต้านลัทธิทุนนิยม ยกย่องผู้ใช้แรงงาน และโจมตีวรรณกรรมประเภทรัก ๆ ใคร่ ๆ หรือเรื่องเกี่ยวกับสังคม ผู้ดี ว่าเป็นวรรณกรรมน้ำเน่า วรรณกรรมศักดินา ไม่ยอมรับว่าเป็นวรรณกรรมร่วมสมัย เป็นต้น^๗ จากการศึกษาพบว่า ผญาที่เผยแพร่ในเพจผญานวกะ ส่วนใหญ่เลือกใช้แนวคิดที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันมาเป็นบทผญามากขึ้นซึ่งสะท้อนให้เห็นความร่วมมือกับผู้อ่าน ดังตัวอย่าง “ผญาสมัยยุคนิยม” ดังนี้

“โลกาผันผวนมือหมุนเปลี่ยนเปลี่ยนสมัย กาลวิถีใหม่มีล้าสมัย ความเจริญก้าวหน้าลุ่มลุ่มก่าย
ธาโณธรรมชาติชั้นภูถ้ำเถื่อนทะเล ไปแล้ว มากมีมวนสิ่งสร้างลางแพกภูมิผอง เหนือธรรมชาตินิยมเขาฮึด
เฮฮาฮามวัน มีกลไต้พิไลล้ำ

ชนนิยมเห็นต่าง ค่าราคาแอบอ้างสูงซี้ส่วนตน มีแล้ว โภคภัณฑ์สิ่งใช้คงคังคณานาม
แสนสมบุรณ์พูนผลอยู่เนาในห้าง ของเค็มคาวหวานสัมผัสผลลานานาที่ปี จินลาวไทยชาติตั้งซิงป้ายซังซิง
หลายแล้ว ยุคหว่างวานิชค้าความคองนองเนื่อง

เล็กลงออนไลน์ผ่านจอซอซ้อง ในฮูไฟ้งแดนไกลปิ่นเที่ยง แล่นหันหาฮอดหมองสนามซื้อส่งขาย
แท้แล้ว แก้วกวงไกลท้อไกลล์หึงผ่อเพียงจ่อ เทคโนโลยีสื่อสารเห็นฮู้ ยวดยานยนต์บนฟ้าทั้งทางดินขนส่ง
หยอคมนามคมเขตค่ายเหลือข้อคืบคูลี แท้แล้ว กาลผ่านพ้นชนเผี้ยนกายวิถี ฮึดฮอยเหิงดาเดิมบ่หลง
เหลือแล้ว แนวว่าความเจริญล้นปนแกมแซมเลื่อม ดีและฮ้ายมาพร้อมพำกัน ห่อนหวังเฮืองฮ้องเฮืองเพียง
ฝั่งทางเดียว ผิหันหวนหาฮอยหากลิเห็นเป็งเค้าเียบเหลาติดสอใช้ใจกลางแกนกั้ว คั่นเสียเกินกว่าได้วางไว้
หว่างการณั้ ของจ่งดอมแต่เบื่องเมืองหมู่ชาวชน ก่อนเสียสมตุลแผ่พูนภัยพ้อ คั่นเพื่อผลตนตั้งหวังสม
มโนอยากกายลุนหลังเหล้าเชื้อเหลือบิ้มคู้ดำนาน ท่อนั้นแล้ว”

(Prapun Srisomchai, เผยแพร่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๓)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา “การสืบสรรค์ผญาร่วมสมัยในเฟซบุ๊กแฟนเพจ” ผลการวิจัยสรุปในภาพรวมเพื่อนำไปสู่การอธิบายได้ว่าผญาร่วมสมัยแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบคือ โคลงสาร กลอนอีสาน กลอนแปด และร่าย แต่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความไพเราะ และเข้ากับชีวิตจริงของผู้อ่านในยุคปัจจุบัน ด้านเนื้อหาจำแนกได้ ๓ ประเภท คือ ผญาเกี้ยว ผญาอวยพร และผญาสอน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวอีสาน ที่ยังคงความหมายและคุณค่าเดิมไว้แม้จะอยู่ในบริบทสังคมสมัยใหม่ ส่วนแนวคิดของบทผญาร่วมสมัย ไม่เพียงแต่สืบทอดรูปแบบทางวรรณกรรมแต่ยังสะท้อนมุมมองทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙๗.

ร่วมสมัยของผู้คนในยุคปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์การสืบทอดของบทกวีร่วมสมัยนั้น พบว่า ยังคงมีการสืบทอดรูปแบบเช่นเดียวกับกวีดั้งเดิม มีลักษณะการสืบทอดที่ไม่เคร่งครัดในฉันทลักษณ์ จำนวนบาท และจำนวนบท มีการสืบทอดเรื่องการใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำ และสร้างจังหวะเพื่อความไพเราะและการสื่อความหมาย การสืบทอดด้านเนื้อหา ยังคงมีการใช้จินตภาพในบริบทใหม่ มีการดัดแปลงเพื่อสื่อความหมายใหม่ เพื่อให้เข้ากับค่านิยมหรือบริบททางสังคมยุคใหม่และมีการสืบทอดด้านแนวคิด หากแต่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรมสมัยใหม่ในปัจจุบัน ซึ่งผลการศึกษาในด้านรูปแบบและแนวคิดพบว่ามีความสอดคล้องกับศรวณีย์ ตรีเดช และจิรัฐพร ไทยงูเหลือม^๙ ซึ่งพบว่าบทกวีของชาวดาบปลั่งชมพู อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ พบว่ามีพยางค์ความรัก (เกี้ยว) และพยางค์ชิตมากที่สุด

ผลส่วนใหญ่เน้นแนวคิดหลักคำสอนชี้ให้เห็นสติปัญญา และหากพิจารณาในเชิงแนวคิดการสืบทอดจะเห็นว่ากวีร่วมสมัยยังคงมีการรักษารูปแบบดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นด้านรูปแบบ วรรณศิลป์ เนื้อหา ตลอดจนแนวความคิดร่วมสมัย และความสอดคล้องกับบริบททางสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งผู้แต่งยังได้รับอิทธิพลเช่นเดียวกับกวีดั้งเดิม เพียงแต่มีความคลี่คลายและไม่เคร่งครัดในฉันทลักษณ์ รูปแบบ ดังข้อความที่ว่า การสืบทอด หรือ creative perpetuation หมายถึง การทำให้เห็นพลวัตของการสืบทอด ซึ่งไม่ใช่เพียงการสืบทอดเท่านั้น แต่ได้นำมาสร้างใหม่ด้วยคำว่า “สืบทอด” ตัดมาจาก “สืบทอด” หมายถึง การรับมรดกจากอดีต หรือการรับช่วงต่อ ๆ กันมา ส่วนคำว่า “สรรค์” ตัดคำมาจาก “สร้างสรรค์” หมายถึง การทำให้เห็นพลวัตของการสืบทอดดังกล่าว^{๑๐} เช่นเดียวกับคำกล่าวที่ว่า ลักษณะของการนำวรรณคดีเก่ามาสร้างชิ้นใหม่ โดยใช้รูปแบบใหม่ หรือ โดยการตีความใหม่เช่นนี้ เรียกกันว่าเป็นการสืบทอด (creative perpetuation) เพราะมีลักษณะของการสืบทอดของเดิมและการสร้างสรรค์ใหม่ไปพร้อมกัน อันแสดงถึงความเป็นพลวัตที่ไม่มีวันตายไปจากความทรงจำ^{๑๑}

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้ประโยชน์จากการวิจัย

ควรนำผลการวิจัยนี้ ไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนการสอนวรรณกรรมพื้นบ้าน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นการดำรงอยู่ของกวีในสื่อร่วมสมัย หน่วยงานด้านวัฒนธรรมสามารถนำแนวทางของเพลง กวีนาถะไปใช้เป็นต้นแบบในการอนุรักษ์และพัฒนาวรรณกรรมพื้นบ้านในยุคดิจิทัล

^๙ ศรวณีย์ ตรีเดช และจิรัฐพร ไทยงูเหลือม, (๒๕๖๓), “การศึกษาคำพยางค์ในชาวดาบปลั่งชมพู อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ”, *Journal of Mahayana voice*, year ๑๐, Issue ๔ (October –December, ๒๐๒๔), หน้า ๒๑๗.

^{๑๐} นิติยา แก้วคัลณา, *การสืบทอดในกวีนิพนธ์ไทย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑), หน้า ๑๘.

^{๑๑} รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, *สืบสานสร้างสรรค์วรรณศิลป์*. (กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๕๓), หน้า ๘.

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ควรศึกษาเปรียบเทียบบทพญาในสื่อออนไลน์อื่น ๆ เช่น TikTok, YouTube หรือ Twitter เพื่อตรวจสอบรูปแบบและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง เสนอให้ศึกษาการรับรู้และการตีความของผู้ฟังหรือผู้อ่านต่อบทพญาร่วมสมัย เพื่อเข้าใจผลกระทบของวรรณกรรมพื้นบ้านในโลกดิจิทัลอย่างลึกซึ้ง

บรรณานุกรม

- จารุณี วงศ์ละคร. แนวคิดเรื่องความสุขในพญาภาษิต. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕.
- นภลัย สุวรรณธาดา. “ภาพพจน์” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย ๒ หน่วยที่ ๑ - ๗. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๓.
- นิตยา แก้วคัลณา. การสืบสรรค์ในกวีนิพนธ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑.
- รีณทัตย์ สัจจพันธุ์. สืบสานสร้างสรรค์วรรณศิลป์. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๕๓.
- ศรวณีย์ ตรีเดช จิรฐิพร ไทยงูเหลือม. “การศึกษาคำพญาในตำบลังขมภู อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ”. Journal of Mahayana voice, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม, ๒๐๒๔).
- สุวรรณา ค้อยเอี่ยม. “การสืบสรรค์วรรณคดีมรดกไทยนวนิยายของพงศกร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑.
- Facebook Fanpage (พญานวกะ). (มกราคม ๒๕๖๗ – ธันวาคม ๒๕๖๗). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.facebook.com/groups/501133950396750> (๓ ธันวาคม ๒๕๖๘).